

Wróbel, Maciej

Jubileusz 185 lat Towarzystwa Naukowego Płockiego

Notatki Płockie 50/4-205, 3-4

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JUBILEUSZ 185. LAT TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO

W 2005 r. w Towarzystwie Naukowym Płockim świętowaliśmy jubileusz 185-lecia powstania naszego stowarzyszenia, które powołane zostało dokładnie 3 czerwca 1820 r. z inicjatywy Stanisława Kostki Potockiego w celu propagowania nauki i rozwoju oświaty.

Oprócz głównych uroczystości rocznicowych, które miały miejsce w czerwcu (z uroczystą sesją, wystawami i koncertem), w ciągu całego roku 2005 odbyło się wiele imprez promujących Towarzystwo Naukowe Płockie. Zostały one podzielone na dwa cykle. Pierwszy z nich „Thesaurus-Libri”, prezentował najcenniejsze zbiory zgromadzone przez Towarzystwo Naukowe Płockie w Bibliotece im. Zielińskich. Co miesiąc pokazywaliśmy jedno niezwykle dzieło, a prezentacjom towarzyszyły wykłady poświęcone danej księdze lub zawartej w niej problematyce. Spotkania te były niecodzienną okazją obejrzenia z bliska prawdziwych skarbów kultury, które z uwagi na bezpieczeństwo i ze względów konserwatorskich przechowywane są w specjalnych warunkach i niezwykle rzadko prezentowane publicznie.

„Thesaurus-Libri” zainaugurowany został 25 stycznia 2005 r. pokazem „Boskiej komedii” włoskiego poety Dantego Alighieri (1265-1321), inkunabuły wydanego w Brescii w 1487 r. Wydanie „Komedii” będące w posiadaniu Biblioteki im. Zielińskich trafiło do zbiorów TNP w 1918 r. jako dar Ludwika Kunkla, warszawskiego przemysłowca i kolekcjonera książek. Spotkanie poświęcone wybitnemu dziełu rozpoczął prezes TNP prof. ndzw. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski, który wówczas ogłosił oficjalne rozpoczęcie obchodów roku jubileuszowego. O niezwyklej książce mówiła dr Agnieszka Kuciak z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, specjalistka od twórczości Dantego, która przed kilkoma laty przełożyła na język polski „Boską komedię”. Przedstawiła historię z życia poety, mówiła o treści i znaczeniu słynnej książki, a także podzieliła się wrażeniami i doświadczeniami z pracy nad tłumaczeniem dzieła.

Kolejne spotkanie w ramach jubileuszowych pokazów najcenniejszych zbiorów Biblioteki im. Zielińskich TNP odbyło się 24 lutego 2005 r. i poświęcone było zbiorom kartograficznym. Zaprezentowany „Atlas Henricusa Hondiusa” (1631-1634) był dziełem, wokół którego skupiał się wykład Adama Łukawskiego, kolekcjonera starych map, właściciela drukarni Agpress. Prelegent mówił jednak również szerzej o historii kartografii, a jego opowieści towarzyszyła pre-

zentacja multimedialna. Na wystawie pokazano także rękopiśmienny, ręcznie kolorowany „Atlas Radziwiłowski Hrabstwa Białskiego” (1781) oraz „Kosmografię” Sebastiana Münstera (1553).

„Artis magnae artilleriae...” Kazimierza Siemienowicza było kolejnym „białym krukiem” zaprezentowanym przez Towarzystwo Naukowe Płockie. Pokaz dzieła odbył się 17 marca 2005 r., a wykład poświęcony Siemienowiczowi i jego słynnej pracy wygłosił płk prof. dr hab. Czesław Jarecki, wykładowca w Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, specjalista w zakresie sztuki operacyjnej oraz zarządzania i dowodzenia wojskowego, znawca historii artylerii. Opowiedział również o rozwoju artylerii w okresie poprzedzającym wydanie dzieła Siemienowicza, głównie jednak skupił się na znaczeniu „Artis magnae artilleriae...” w historii i rozwoju wojskowości. Posiadany przez Towarzystwo Naukowe Płockie egzemplarz książki to pierwodruk z 1650 r., a do Płocka trafił wraz z księgozbiorem Zielińskich ze Skępego.

22 kwietnia 2005 r. w ramach cyklu „Thesaurus-Libri” można było obejrzeć słynne dzieło Mikołaja Kopernika „De revolutionibus orbium coelestium...”, jeden z 12 zachowanych w Polsce egzemplarzy pierwszego wydania z roku 1543. Egzemplarz ze zbiorów Biblioteki im. Zielińskich pochodzi z Biblioteki Skępskiej rodziny Zielińskich. Podczas prezentacji, wykład zatytułowany „Mikołaj Kopernik i jego wielkie dzieło *O obrotach ciał niebieskich...*” wygłosił członek TNP prof. dr hab. Janusz Kempa, Kierownik Zakładu Matematyki i Fizyki w Szkole Nauk Technicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej w Płocku.

23 maja 2005 r. zorganizowany został piąty z cyklu pokazów najcenniejszych zbiorów Biblioteki im. Zielińskich TNP. Zaprezentowano „Commune incliti Polaniae Regni privilegium...” („Powszechny sławnego Królestwa Polskiego przywilej...”) tzw. „Statut Łaskiego”. Odczyt na temat tego dzieła wygłosił Adam Szafranski, doktorant w Zakładzie Praw Człowieka na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, Kierownik Szkoły Prawa Niemieckiego na Uniwersytecie Warszawskim. Będący w posiadaniu Towarzystwa Naukowego Płockiego „Statut Łaskiego” pochodzi z pierwszej edycji słynnej krakowskiej oficyny Jana Hallera z 1506 r. Do zbiorów TNP trafił wraz z biblioteką rodziny Zielińskich ze Skępego na początku ubiegłego wieku. Wcześniej był własnością kasztelana płockiego Stanisława Garwaskiego.

Ostatnia jubileuszowa prezentacja niezwykle ciekawych książek miała nieco inny charakter. Nie był to pokaz jednego dzieła, lecz duża wystawa, na której znalazły się najcenniejsze Biblie z kolekcji Biblioteki im. Zielińskich, wśród nich również XV-wieczne inkunabuły. W sumie zaprezentowano ponad 30 książek zawierających zarówno cały tekst Pisma Świętego, jak i wydania jego fragmentów.

Otwarcie tej wystawy znalazło się w programie głównych uroczystości jubileuszowych Towarzystwa Naukowego Płockiego, które odbyły się 2 czerwca 2005 r. Zarząd TNP zorganizował w tym dniu okolicznościową sesję zatytułowaną „Rola regionalnych towarzystw naukowych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego”. Oficjalnego otwarcia obrad i powitania gości dokonał Prezes TNP prof. ndzw. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski, który w wystąpieniu połączonym z prezentacją multimedialną przypomniał historię Towarzystwa Naukowego Płockiego. Prof. dr hab. Jan Strealu, Wiceprezes PAN, Przewodniczący Rady Towarzystw Naukowych PAN wystąpił z referatem „Miejsce i rola regionalnych towarzystw naukowych w kształtowaniu społeczeństwa opartego na wiedzy”. Referat zatytułowany „Granice społeczeństwa obywatelskiego – granicami Europy” wygłosił prof. dr hab. Henryk Samsonowicz, Przewodniczący Wydziału I Nauk Społecznych PAN, Członek Honorowy TNP, a „O skarbach i ludziach Towarzystwa Naukowego Płockiego w 185. rocznicę jego założenia” mówił ks. prof. dr hab. Michał Grzybowski, Wiceprezes TNP. Głos zabrali również inni uczestnicy sesji, wyrażając słowa uznania dla wieloletniej działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego. Z listem gratulacyjnym wystąpił Prezydent Miasta Płocka Mirosław Milewski. Swoją obecnością uświetnił sesję jubileuszową również Biskup Płocki prof. dr hab. Stanisław Wielgus, Członek Honorowy TNP. Obecni byli członkowie Prezydium Rady Towarzystw Naukowych PAN.

Program głównych uroczystości jubileuszowych obejmował również zwiedzanie Biblioteki im. Zielińskich oraz przygotowanej tam wystawy wszystkich publikacji TNP od 1820 do 2005 roku. Wieczorem w Sali Koncertowej Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. im. K. Szymanowskiego w Płocku odbył się koncert jubileuszowy w wykonaniu chórów płockich uczelni i szkół średnich.

W dniu sesji odbyła się promocja specjalnego wydawnictwa TNP zatytułowanego „Skarby Towarzystwa Naukowego Płockiego”. W albumie przedstawiona została 185-letnia historia stowarzyszenia,

a na pięknych fotografiach autorstwa Haliny Płucienik zaprezentowano kilkadziesiąt najcenniejszych dzieł ze zbiorów specjalnych Biblioteki im. Zielińskich TNP. Album ten niejako podsumował cykl prezentacji „Thesaurus-Libri”.

Obchody jubileuszu Towarzystwa Naukowego Płockiego na tym jednak nie zakończyły się. Po wakacyjnej przerwie rozpoczęliśmy kolejny cykl spotkań, tym razem zatytułowany „Thesaurus-Homini”. Były to odczyty Członków Honorowych TNP, wybitnych osobowości świata nauki.

Cykl „Thesaurus-Homini” rozpoczął 3 października 2005 r. prof. dr hab. Henryk Samsonowicz, który w Towarzystwie Naukowym Płockim wygłosił odczyt zatytułowany „Początki Polski, początki Polaków”. Profesor Samsonowicz, wybitny historyk-mediewista, swoimi rozważaniami wzbudził bardzo duże zainteresowanie słuchaczy. Odczyt Profesora poprzedziła laudacja na Jego cześć, którą wygłosił Wiceprezes TNP dr Marian Chudzyński. Spotkaniu towarzyszyła ekspozycja publikacji Henryka Samsonowicza, jakie znajdują się w zbiorach Biblioteki im. Zielińskich TNP.

28 października 2005 r. w cyklu „Thesaurus-Homini” odczyt zatytułowany „Polityka społeczna wobec współczesnych przemian ustrojowych w Polsce” wygłosił prof. dr hab. Antoni Rajkiewicz, znany specjalista w dziedzinie polityki społecznej. Tradycyjnie, z okazji odczytu przygotowana została ekspozycja publikacji autorstwa bohatera spotkania. Poświęconą Mu laudację przygotował Sekretarz Generalny TNP dr Wiesław Koński.

„O społeczeństwie globalnym – spojrzenie technika” to tytuł odczytu kolejnego Członka Honorowego TNP prof. dr hab. inż. Marka Dietricha, Dyrektora Instytutu Problemów Współczesnej Cywilizacji. Profesor wystąpił w cyklu „Thesaurus-Homini” 21 listopada 2005 r. Laudację wygłosiła prof. dr hab. inż. Daniela Żuk, Członek Zarządu TNP.

Podczas spotkania 9 grudnia 2005 r. Prezes TNP Zbigniew Kruszewski podsumował obchody roku jubileuszowego. Zwieńczeniem cyklu „Thesaurus-Homini” był w tym dniu odczyt Biskupa Płockiego prof. dr hab. Stanisława Wielgusa poświęcony polskiemu rękopisom średniowiecznym. Prezentacji osoby i dorobku naukowego Jego Ekscelencji dokonał Wiceprezes ks. prof. dr hab. Michał Grzybowski. Podczas tego spotkania swoją obecnością zaszczycił Towarzystwo Naukowe Płockie prof. dr hab. Michał Seweryński – Minister Edukacji Narodowej.